



Raad voor de
rechtspraak

Begrotingsvoorstel 2020



Raad voor de rechtspraak
Begrotingsvoorstel 2020

15 augustus 2019

Inhoudsopgave

| | | |
|----------|--|-----------|
| | Samenvatting | 4 |
| 1 | Inleiding | 6 |
| 2 | Beleidsmatige ontwikkelingen | 7 |
| 2.1 | Visitatie: kwaliteitszorg in de Rechtspraak | 7 |
| 2.2 | Agenda van de Rechtspraak | 7 |
| 2.3 | Financiën op orde | 9 |
| 3 | Wijziging van de productiegerelateerde bijdrage | 13 |
| 3.1 | Wijze van berekening | 13 |
| 3.2 | Productievoorstel | 13 |
| 3.3 | Budgettaire consequenties productiegerelateerde bijdrage | 19 |
| 4 | Bijdrage voor gerechtskosten | 21 |
| 5 | Bijdrage voor overige kosten | 22 |
| 5.1 | Megazaken | 22 |
| 5.2 | College van beroep voor het bedrijfsleven | 22 |
| 5.3 | Bijzondere kamers | 23 |
| 6 | Bijdrage voor niet-BFR 2005 taken | 25 |
| 7 | Aanvraag leenfaciliteit | 26 |
| 8 | Samenvattend begrotingsvoorstel voor de Rechtspraak | 27 |
| 8.1 | Ontwikkeling eigen vermogen | 27 |

Samenvatting

De *financiële situatie* van de Rechtspraak was zorgelijk. De financiële problematiek wordt vooral veroorzaakt door een tot nu toe blijvend gedaalde instroom van zaken op vrijwel alle terreinen en de gedeeltelijk niet ingevulde taakstelling als gevolg van het uitblijven van baten van het inmiddels stopgezette digitaliseringsprogramma «Kwaliteit en Innovatie». Ook is gebleken dat zaakverzwarende factoren die de afgelopen jaren zijn opgetreden niet volledig zijn bekostigd. Voor een oplossing van de huidige financiële problematiek zijn nu in het prijsakkoord 2020/2022 met de Minister aanvullende afspraken gemaakt om een structureel adequate financiering van de Rechtspraak weer mogelijk te maken. Een adequate financiering waarbij er weer evenwicht is in de financiële middelen en de taken van de Rechtspraak, er een jaarlijks sluitende exploitatie is die minder afhankelijk is van fluctuaties in het aantal rechtszaken en er voldoende financiële ruimte is voor innovatie en voor kwalitatief goede rechtspraak. De aanvullende afspraken worden met ingang van de volgende prijsperiode 2020/2022 doorgevoerd.

In 2018 is de *visitatie gerechten* uitgevoerd en de visitatiecommissie heeft in 2019 aanbevelingen gedaan voor de verbetering van de kwaliteitszorg. De Rechtspraak stelt naar aanleiding van de visitatie het wegwerken van achterstanden in de behandeling van zaken centraal om daarmee de basis te leggen voor het belangrijkste doel: moderne en tijdige rechtspraak in een dynamische samenleving. Om dat doel in de komende jaren (2020–2022) te bereiken zal de Raad in samenspraak met de gerechtsbesturen regie voeren op een betere besturing van de Rechtspraak, een gerechtoverstijgende personeelsplanning, een effectieve cultuur van samenwerken met als voortdurend uitgangspunt de behoeften van de samenleving, en het versterken van leiderschap.

Snelle rechtspraak blijft onverminderd een thema waar de Rechtspraak resultaten wil boeken: de doorlooptijden van rechtszaken dienen te worden verkort. Aan die ambitie houdt de Rechtspraak vast. Ook de voornoemde acties naar aanleiding van de visitatie zijn daarop gericht.

Toegankelijkheid van rechtspraak kent vele vormen. Ook innovatieve rechtspraak, zoals maatschappelijk effectieve rechtspraak (MER), draagt bij aan toegankelijkheid door de daarin besloten laagdrempeligheid en oplossingsgerichtheid van rechtspraak. Het vergroten van de *digitale toegankelijkheid* van bestuursrecht en civiel recht blijft een hoge prioriteit. Via uitvoering van het Basisplan digitale toegankelijkheid zorgt de Rechtspraak ervoor dat procespartijen berichten en stukken digitaal met de Rechtspraak kunnen uitwisselen.

Naast snelle en toegankelijke rechtspraak is *deskundige rechtspraak* een speerpunt uit de Agenda van de Rechtspraak 2015–2020. Wat deskundigheid inhoudt is door rechters gedefinieerd en in de professionele standaarden opgenomen. In 2020 wordt de implementatie van de standaarden voortgezet. In de visie van de Rechtspraak vormen de professionele standaarden de basis voor de werkzaamheden van de rechter.

Mutaties

In dit Begrotingsvoorstel 2020 wordt aangegeven welke middelen nodig zijn om de taken van de Rechtspraak te kunnen uitvoeren. Het begrotingsvoorstel bevat tevens wijzigingsvoorstellen voor het uitvoeringsjaar 2019.

Onderstaand worden de financiële mutaties voor 2019–2024 weergegeven ten opzichte van de stand van de begroting 2019 van het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Tabel 1 Begrotingsvoorstel Rechtspraak 2020
x € 1.000

| | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|------------------|------------------|------------------|------------------|------------------|------------------|
| Bijdrage JenV-Begroting 2019 | 934.067 | 933.763 | 942.130 | 942.147 | 945.527 | 945.527 |
| mutaties: | | | | | | |
| Productiegerelateerde bijdrage | 17.772 | - 30.001 | - 35.446 | - 31.252 | - 44.167 | - 53.853 |
| Loon- en prijsbijstelling | 27.829 | 26.824 | 26.943 | 26.831 | 26.914 | 27.002 |
| Prijsmutaties 2020/2022 t.o.v. prijs 2019 | | 94.586 | 97.813 | 94.865 | 94.865 | 94.865 |
| Gerechtskosten | - 102 | - 214 | - 324 | - 422 | - 525 | - 539 |
| Overige kosten | 2.132 | 3.149 | 3.816 | 3.472 | 3.554 | 1.553 |
| Niet BFR | 276 | 276 | 276 | 276 | 276 | 276 |
| Totale mutatie bijdrage Rechtspraak | 47.907 | 94.620 | 93.078 | 93.770 | 80.917 | 69.304 |
| Aanvulling negatief eigen vermogen 2018 | 38.100 | | | | | |
| Vermogensstorting 2019 | 50.000 | | | | | |
| Totaal gevraagd bijdrage MvJ&V | 1.070.074 | 1.028.383 | 1.035.208 | 1.035.917 | 1.026.444 | 1.014.831 |

In dit begrotingsvoorstel zijn de aantallen zaken opgenomen van de ketenbrede capaciteitsbehoefte zoals het Ministerie van Justitie en Veiligheid die eind 2018 heeft vastgesteld. Volgens deze instroomprognoses is de verwachting dat, in grote lijnen, de zaaksonwikkeling bij de Rechtspraak en de daaruit voortvloeiende capaciteitsbehoefte vanaf 2020 zal afnemen met drie procent ten opzichte van het niveau van 2019 en dat daarna de zaaksonwikkeling zal stabiliseren. Ook gewogen naar werklast zal een afname van drie procent in 2020 te zien zijn. De huidige verwachte ontwikkeling van het aantal zaken ligt beduidend lager dan de PMJ-prognose een jaar geleden aangaf. De huidige prognose is daarmee ook beduidend lager dan de bestaande productie-afspraken.

Eigen vermogen

Nadat het jaar 2018 met een negatief eigen vermogen van € 38 mln. is afgesloten wordt voor 2019 een verlies verwacht doordat de instroom fors is gedaald en de baten van de digitalisering uitblijven van het inmiddels stopgezette digitaliseringsprogramma «Kwaliteit en Innovatie». De huidige verwachting is dat eind 2019 een negatief eigen vermogen zal ontstaan van circa € 50 mln.

1 Inleiding

In deze meerjarenbegroting geeft de Rechtspraak aan welke activiteiten hij in de jaren 2019–2024 wil verrichten en welke middelen daarvoor nodig zijn. Vanaf 2020 wordt de bekostiging van de Rechtspraak gebaseerd op een lump sum bijdrage voor de vaste kosten naast een productiegerelateerde bijdrage. Voor de periode 2020/2022 zijn met de Minister voor Rechtsbescherming prijsafspraken gemaakt over aanvullende financiering. Het begrotingsvoorstel voldoet aan de afspraken die de Minister voor Rechtsbescherming en de Raad voor de rechtspraak hebben gemaakt over begrotings- en verantwoordingsinformatie.

In de begroting van Justitie en Veiligheid over 2020 (september 2019) zal de Minister voor Rechtsbescherming aangeven welke middelen hij voornemens is bij begrotingswet beschikbaar te stellen aan de Rechtspraak. Indien dit bedrag afwijkt van het bedrag in dit begrotingsvoorstel, geeft de Minister gemotiveerd aan waarom dit het geval is. Vervolgens geeft de Rechtspraak in het jaarplan 2020 aan welke activiteiten worden ondernomen met de middelen die de Minister voor Rechtsbescherming op basis van de begrotingswet feitelijk ter beschikking stelt. In dit begrotingsvoorstel 2020 worden ook wijzigingsvoorstellen opgenomen voor het lopende uitvoeringsjaar 2019.

Leeswijzer

Dit begrotingsvoorstel is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt gestart met de beleidsmatige ontwikkelingen. De financiële bijdrage van het Ministerie van Justitie en Veiligheid aan de Raad voor de rechtspraak conform het Besluit financiering rechtspraak 2005 bevat drie onderdelen: een productie-gerelateerde bijdrage, een bijdrage voor gerechtskosten en een bijdrage voor overige kosten. In de hoofdstukken 3, 4 en 5 worden voor elk van deze onderdelen voorstellen gedaan. Hoofdstuk 6 heeft betrekking op de werkzaamheden van de Rechtspraak die niet voortvloeien uit de Wet op de Rechterlijke Organisatie en het Besluit Financiering rechtspraak 2005. Hoofdstuk 7 heeft betrekking op de leenfaciliteit. In hoofdstuk 8 wordt het totale begrotingsvoorstel gepresenteerd en wordt de verwachte ontwikkeling van het eigen vermogen geschetst.

2 Beleidsmatige ontwikkelingen

Dit Begrotingsvoorstel is gebaseerd op de opvolging van de aanbevelingen van het Rapport visitatie gerechten 2018, de beleidsuitgangspunten van de meerjarige Agenda van de Rechtspraak en de prijsafspraken die met de Minister voor Rechtsbescherming zijn gemaakt voor de komende prijsperiode 2020/2022.

2.1 Visitatie: kwaliteitszorg in de Rechtspraak

In 2018 is de visitatie gerechten uitgevoerd en de visitatiecommissie heeft in 2019 aanbevelingen gedaan voor de verbetering van de kwaliteitszorg. De visitatiecommissie constateert dat werk moet worden verzet om de samenleving ook in de toekomst gezaghebbende rechtspraak te kunnen bieden. Werken met de door rechters ontwikkelde professionele standaarden en het binnen de Rechtspraak implementeren van de doelstellingen van het programma Organisatie van kennis ziet de commissie als belangrijke voorwaarden daarvoor. De ambities moeten vooral gericht worden op het versterken van de personele capaciteit, het verbeteren van de bekostiging zodanig dat de budgetten overeenkomen met de doelen die de Rechtspraak geacht wordt te realiseren, het verduidelijken van de koers van de organisatie en de besluitvorming daarover en ten slotte moet er gericht worden gewerkt aan het realiseren van een effectieve organisatiecultuur. De Rechtspraak stelt naar aanleiding van de visitatie het wegwerken van achterstanden in de behandeling van zaken centraal om daarmee de basis te leggen voor het belangrijkste doel: moderne en tijdige rechtspraak in een dynamische samenleving¹. Om dat doel in de komende jaren (2020–2022) te bereiken zal de Raad in samenwerking met de gerechtshoven regie voeren op de volgende onderwerpen:

1. Governance: de besturing van de Rechtspraak zal, binnen de bestaande wettelijke kaders, anders worden georganiseerd.
2. Gerechtoverstijgende personeelsplanning: een evenwichtige opbouw van het medewerkersbestand en een effectieve inzet van medewerkers worden een collectieve verantwoordelijkheid van de Rechtspraak.
3. Effectieve cultuur: werken aan een cultuur van samenwerken, met als voortdurend uitgangspunt de behoeften van de samenleving.
4. Leiderschapontwikkeling: het opleidingsaanbod voor leidinggevend en bestuurders wordt uitgebouwd, er zal worden geselecteerd op leiderschapstalent en het buiten de rechtspraak opdoen van ervaring zal worden gestimuleerd.

2.2 Agenda van de Rechtspraak

De Rechtspraak heeft gekozen voor een meer fundamentele herziening van de bestaande Agenda van de Rechtspraak en de Visie op de rechtspraak. De verwachting is dat de herziene Visie en de nieuwe Agenda van de Rechtspraak in 2020 worden vastgesteld.

Snelle rechtspraak

Snelle rechtspraak blijft onverminderd een thema waar de Rechtspraak resultaten wil boeken: de doorlooptijden van rechtszaken dienen te worden verkort. Aan die ambitie houdt de Rechtspraak vast. Ook de voornoemde maatregelen naar aanleiding van de visitatie zijn daarop

¹ Zie de brief van de Raad voor de rechtspraak van 18 juli 2019 over de Visitatie gerechten 2018.

gericht. De verwachting is dat in 2019 de nieuwe, ambitieuze maar realistische, standaarden voor doorlooptijden worden vastgesteld en dat in 2020 gestart wordt met de implementatie van deze standaarden. Zo wordt bijvoorbeeld de sturing van zaakstromen verbeterd en er wordt inzichtelijk gemaakt in welke fase van een gerechtelijke procedure invloed op de doorlooptijd is uit te oefenen. Een rechter krijgt zo meer mogelijkheden om te sturen op de doorlooptijd. Ook via het wegwerken van achterstanden en door goede uitvoering van strategische personeelsplanning binnen en tussen gerechten wordt gewerkt aan het verbeteren van doorlooptijden. Verder worden initiatieven gericht op het verkorten van doorlooptijden, zoals de inzet van «vliegende brigades» of de recent door de gerechtshoven gestarte landelijke handelskamer, actief ondersteund vanuit de Raad voor de rechtspraak.

Toegankelijke en innovatieve rechtspraak

Toegankelijkheid van rechtspraak kent vele vormen; het betreft onder meer de fysieke toegankelijkheid en bereikbaarheid van gerechtshoeven, doorlooptijden en begrijpelijkheid. Ook innovatieve rechtspraak, zoals maatschappelijk effectieve rechtspraak (MER), draagt bij aan toegankelijkheid door de daarin besloten laagdrempeligheid en oplossingsgerichtheid van rechtspraak. Onder de paraplu van MER stimuleert de Rechtspraak de totstandkoming van initiatieven om de rechtspraak toegankelijker te maken. Ook binnen het strafrecht zijn initiatieven gestart die bijdragen aan MER. Uit de vele initiatieven die er al zijn is duidelijk geworden dat de richtinggevende principes van MER op brede steun zowel binnen als buiten de Rechtspraak kunnen rekenen. Voor succesvolle innovatie is het van belang dat initiatieven op doordachte wijze worden gestimuleerd en gefaciliteerd, door middel van technische bijstand en onderzoek. Zo kunnen succesvolle initiatieven en succesvolle bouwstenen voor innovatie worden geïdentificeerd en kan de stap van «start up» naar «scale up» worden gemaakt. Toegankelijkheid betekent ook dat er zoveel mogelijk sprake hoort te zijn van transparante, voorspelbare procedures. Belangrijke voorwaarde daarvoor is het uniformeren van werkprocessen. In 2020 zal de rechtspraak projecten uitvoeren die stap voor stap bijdragen aan dit doel, te beginnen met het verstekkenproces voor incassozaken.

Het vergroten van de digitale toegankelijkheid van bestuursrecht en civiel recht blijft een hoge prioriteit. Via uitvoering van het Basisplan digitale toegankelijkheid zorgt de Rechtspraak ervoor dat procespartijen berichten en stukken digitaal met de Rechtspraak kunnen uitwisselen. De uitvoering van dit Basisplan zal plaatsvinden binnen de besluitvormingsstructuur van de in 2018 vastgestelde IV-governance. In 2020 worden voor bepaalde zaakstromen uitgewerkte plannen voor digitale toegankelijkheid onderworpen aan de toets van Bureau ICT-toetsing (BIT). In 2019 heeft de Rechtspraak een nieuwe digitaliseringskoers uitgezet. Prominent onderdeel naast digitale toegankelijkheid is datagedreven werken. Een voorbeeld daarvan is het verbeteren van de ontsluiting van toezichtregisters zoals bewindvoering en insolventies. In 2020 zal tevens ingezet worden op vernieuwing van de Strafrechtketen en de ontwikkeling van het Digitaal Werkdossier (DWD).

Deskundige rechtspraak

Naast snelle en toegankelijke rechtspraak is deskundige rechtspraak een speerpunt uit de Agenda van de Rechtspraak 2015–2020. Van de rechter wordt verwacht dat hij, hoe ook georganiseerd, over de vereiste deskundigheid beschikt. Deskundigheid omvat ook adequaat handelen op effectiviteit en doelmatigheid. En communicatieve vaardigheden zijn

belangrijk: weten te communiceren met partijen tijdens zittingen, begrijpelijk zijn, maar ook zich staande weten te houden in de schijnwerpers van de publieke aandacht. Wat deskundigheid inhoudt is door rechters gedefinieerd en in de professionele standaarden opgenomen. In 2020 wordt de implementatie van de standaarden voortgezet. In de visie van de Rechtspraak vormen de professionele standaarden de basis voor de werkzaamheden van de rechter.

Democratische rechtsstaat

De Nederlandse democratische rechtsstaat behoort tot de best functionerende rechtsstaten ter wereld. Om die positie te behouden is permanent onderhoud nodig. In onze rechtsstaat kunnen burgers ter bescherming van hun rechten een beroep doen op een onafhankelijke en onpartijdige rechter, die het overheidsoptreden controleert. Van onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak kan slechts sprake zijn indien daarvoor de institutionele waarborgen aanwezig zijn. De Raad voor de rechtspraak spreekt andere staatsmachten er op aan indien het functioneren van de Rechtspraak in rechtstatelijk opzicht in het gedrang komt. Dat doet de Raad in internationaal perspectief tot en met juni 2020 heel actief via het voorzitterschap van een lid van de Raad in het Europees Netwerk van Raden voor de rechtspraak. Dit netwerk zet zich in voor de versterking van de positie van de rechterlijke macht in Europese landen. Want die positie staat in een aantal Europese landen flink onder druk.

2.3 Financiën op orde

Herstel adequate financiering van de Rechtspraak

Zoals in het begrotingsvoorstel 2019 is aangegeven moest er een structurele oplossing komen voor de zorgelijke financiële situatie van de Rechtspraak. In de afgelopen jaren is een onevenwichtigheid gegroeid tussen de jaarlijkse opbrengsten en kosten van de Rechtspraak. De buffers in het bekostigingssysteem konden deze situatie tijdelijk opvangen en waren in 2018 uitgeput, wat leidde tot een negatief eigen vermogen. Over de financiële positie is overleg gevoerd tussen de Raad en het Ministerie van JenV. De Raad heeft aan de Boston Consulting Group (BCG) opdracht gegeven tot het verrichten van een doorlichtingsonderzoek². Conclusie van het onderzoek van BCG is dat de Rechtspraak de komende jaren niet zelfstandig in staat is om de financiële middelen en taken in evenwicht te brengen, maar dat er op termijn wel efficiency-mogelijkheden zijn te realiseren. De disbalans wordt vooral veroorzaakt door een tot nu toe blijvend gedaalde instroom van zaken op vrijwel alle terreinen en de niet volledig ingevulde taakstelling als gevolg van het uitblijven van baten van het inmiddels stopgezette digitaliseringsprogramma «Kwaliteit en Innovatie». Ook blijkt uit het BCG-onderzoek dat zaakverzwarende factoren die de afgelopen jaren zijn opgetreden niet volledig zijn bekostigd. Hiernaast zijn investeringen in innovaties nodig, zodat de Rechtspraak haar vitale positie in de rechtsstaat ten volle kan blijven waarmaken.

In het prijsakkoord 2020/2022 zijn nu met de Minister aanvullende afspraken gemaakt om een structureel adequate financiering van de Rechtspraak weer mogelijk te maken. Een adequate financiering waarbij er weer evenwicht is in de financiële middelen en de taken van de Rechtspraak, er een jaarlijks sluitende exploitatie is die minder afhankelijk is van fluctuaties in het aantal rechtszaken en er voldoende financiële

² De BCG Doorlichting is op 7 februari 2019 aan de Tweede Kamer aangeboden (handelingen II 2018–2019, 29 279, nr. 489).

ruimte is voor innovatie en voor kwalitatief goede rechtspraak. De aanvullende afspraken zijn gebaseerd op het advies van Peter van den Berg³ over aanpassingen op onderdelen van de bekostigingssystematiek en op de door de Boston Consulting Group uitgevoerde Doorlichting naar het niveau van de financiering en de mate waarin nog aanvullende efficiency kan worden gerealiseerd. De aanvullende afspraken worden met ingang van de volgende prijsperiode 2020/2022 doorgevoerd.

Aanpassing bekostigingssysteem

De belangrijkste aanpassing in de bekostigingssystematiek vanaf 2020 is de introductie van een «vaste voet» waardoor de financiering een meer stabiele basis krijgt. De vaste kosten voor de landelijke diensten en de kosten voor de ondersteunende processen bij de gerechten worden uit de pxq-bekostiging gehaald en worden voortaan gefinancierd met een voor drie jaar vastgestelde jaarlijkse lump sum bijdrage. De pxq-systematiek wordt alleen toegepast voor de salariskosten van rechterlijk, juridisch en administratief personeel die direct zijn toe te rekenen aan het behandelen van rechtszaken. De verhouding tussen de productie-gerelateerde bijdrage en de vaste voet-bijdrage voor de vaste kosten komt uit op ongeveer 50/50. Door deze aanpassing van de bekostigingssystematiek kan het effect van een lagere zaakinstroom op het budget van de Rechtspraak in principe beter aansluiten op de ontwikkeling van de kosten van de Rechtspraak.

In het onderzoek van Van den Berg is tevens geconstateerd dat de huidige wijze waarop het tijdsbestedingsonderzoek wordt uitgevoerd en onderdeel is van het bekostigingssysteem modernisering behoeft. De Raad en JenV bezien de komende periode of en hoe invulling gegeven kan worden aan dit advies. De modernisering van het tijdsbestedingsonderzoek moet uiterlijk voor de prijsbesprekingen over de volgende prijsperiode 2023/2025 gereed zijn.

Prijsafspraken 2020/2022

Uit de BCG-doorlichting is gebleken dat aanvullende financiering van de Rechtspraak noodzakelijk is. Voor het oplossen van het huidige structurele tekort en voor de toegenomen zaakzwaarte wordt extra geld in de prijzen verwerkt. Daarnaast komt extra budget beschikbaar voor de autonome toename van bedrijfsvoeringkosten (huisvesting, schoonmaak, IT-dienstverlening) en voor IT-innovatie. Met deze IT-intensivering kan onder meer het Basisplan digitalisering civiel en bestuur worden gerealiseerd onder de voorwaarde van een positief oordeel van het Bureau ICT.

Voor initiatieven op het gebied van kwaliteitsverbetering wordt geld toegevoegd aan de prijzen. Deze gelden zullen door de Raad gericht worden ingezet op het behalen van de doelstellingen van de Rechtspraak. Zo wordt bijvoorbeeld geld toegewezen voor het daadwerkelijk verkorten van doorlooptijden door achterstanden weg te werken met de inzet van een landelijke flexpool, zodat rechters over regiogrenzen kunnen worden ingezet en zaken bij andere gerechten kunnen worden afgedaan.

De hogere werklastgevolgen van nieuwe wetgeving en van nieuw beleid (versterking strafrechtketen) van Rutte III worden verwerkt in de prijzen. Afsproken is om gedurende de prijsperiode de werklastgevolgen van enkele specifieke wetten te monitoren en, indien deze effect hebben, hiernaar te handelen.

³ Het advies van Van den Berg is op 15 november 2018 aan de Tweede Kamer aangeboden (handelingen II 2018–2019, 29 279, nr. 468).

Tot slot wordt op basis van de aanbevelingen in de BCG-Doorlichting de te behalen efficiency verwerkt in de prijzen 2020/2022. Deze mogelijkheden voor verbetering van de efficiency voor de bedrijfsvoering en de organisatie van het primaire proces kunnen door de Rechtspraak zelf worden gerealiseerd.

In tabel 2 is voor de komende prijsperiode 2020/2022 opgenomen op welke onderdelen de prijs wordt aangepast. Naast deze prijsmutaties is een specifieke afspraak gemaakt dat binnen de departementale begroting van JenV voor de jaren 2020 t/m 2022 tijdelijk € 1 mln. per jaar beschikbaar wordt gesteld voor pilots op het gebied van maatschappelijk effectieve rechtspraak. Overigens zal ook de indexatie voor de stijging van het loon- en prijspeil jaarlijks worden toegepast conform het Besluit Financiering Rechtspraak 2005.

**Tabel 2 Prijsmutaties 2020/2022 ten opzichte van de prijs 2019 in bedragen
x € 1.000**

| | 2020 | 2021 | 2022 |
|---|---------------|---------------|---------------|
| Oplossen huidige tekort | 47.900 | 47.900 | 47.900 |
| Toegenomen zaakzwaarte | 10.000 | 10.000 | 10.000 |
| Toename bedrijfsvoeringskosten autonoom | 15.700 | 13.100 | 8.500 |
| IT Innovatie | 11.900 | 11.900 | 9.000 |
| Initiatieven kwaliteitsverbetering | 2.386 | 10.813 | 15.965 |
| Versterking strafrechtketen | 2.000 | 2.300 | 2.400 |
| Wetgevingsconsequenties | 9.300 | 9.300 | 10.700 |
| Aanvullende efficiency-maatregelen | - 4.600 | - 7.500 | - 9.600 |
| Prijsmutaties ten opzichte van de prijs 2019 | 94.586 | 97.813 | 94.865 |
| Pilots Maatschappelijk Effectieve Rechtspraak (reservering op JenV-begroting) | 1.000 | 1.000 | 1.000 |

Efficiency na 2022

Conform het Besluit Financiering Rechtspraak maken de minister en de Rechtspraak prijsafspraken voor een periode van drie jaar, nu dus voor de periode 2020/2022. In de BCG-Doorlichting worden ook efficiency-mogelijkheden voor de (middel)lange termijn aangegeven. Op grond hiervan is door het kabinet een tentatieve reeks in de JenV-begroting ingeboekt van € 5 mln. in 2023 die jaarlijks oploopt met € 5 mln. BCG heeft aangegeven dat de rechtspraak dit niet zelfstandig kan realiseren, maar hierbij afhankelijk is van ketenpartijen of nieuwe wetgeving. De Rechtspraak heeft zich bereid verklaard om vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid met JenV en andere partijen gezamenlijk de door BCG geïnventariseerde mogelijkheden te bezien. Hierbij worden de afspraken over de rechterlijke macht in het regeerakkoord in acht genomen. De Rechtspraak zal voor de BCG-voorstellen voor het afstoten van kantongerechtllocaties of locaties binnen fusiegerechten geen voorstellen doen. Discussie in de afgelopen jaren heeft geleerd dat daarvoor onvoldoende maatschappelijk draagvlak bestaat. Waar nodig wordt wetgeving geïnitieerd. Mogelijk zijn hiervoor nog extra investe-

ringen nodig. Alleen op basis van goed uitgewerkte voorstellen kunnen afspraken over efficiency worden gemaakt bij de prijsbesprekingen voor de volgende prijsperiode 2023/2025.

3 Wijziging van de productiegerelateerde bijdrage

3.1 Wijze van berekening

De financiële verhouding tussen de Raad en het Ministerie van Justitie en Veiligheid is deels gebaseerd op het aantal rechtszaken. Door de aanpassing van de bekostiging vanaf 2020 is de financiering minder afhankelijk van het aantal rechtszaken. Bij de vaststelling van de productiegerelateerde bijdrage is vanaf 2020 de prijs (gebaseerd op de variabele kosten) nog ongeveer de helft van de huidige prijs in 2019 (gebaseerd op de integrale kosten). In dit hoofdstuk wordt de wijziging van de productiegerelateerde bijdrage weergegeven tegen de achtergrond van de actuele meerjarenprognose van de zaaksinstroom.

Naast de productie-gerelateerde bijdrage is er vanaf 2020 een vaste lumpsum-bijdrage voor de vaste kosten. De bijdrage voor deze vaste kosten is opgenomen in de prijsafspraken die in paragraaf 2.3 zijn opgenomen.

3.2 Productievoorstel

De basis voor de capaciteitsbehoefte en het productievoorstel voor 2019 t/m 2024 en daarmee voor de productie gerelateerde bijdrage is conform het Besluit financiering rechtspraak 2005 de verwachte instroom in die periode volgens de ketenprognoses.

Betrouwbare instroomramingen

De in dit begrotingsvoorstel opgenomen capaciteitsbehoefte voor de behandeling van strafzaken, bestuurszaken en civiele zaken, is gebaseerd op de door het Ministerie van Justitie en Veiligheid opgestelde meerjarenprognose van de capaciteitsbehoefte in de justitiële ketens op basis van het Prognosemodel Justitiële Ketens (PMJ). De prognose van de capaciteitsbehoefte voor de behandeling van vreemdelingenzaken is gebaseerd op de Meerjaren Productie Prognose (MPP) in de vreemdelingenketen.

De PMJ-prognoses zijn gebaseerd op econometrische modellen, waarbij gebruik is gemaakt van in het verleden gevonden verbanden tussen externe ontwikkelingen (demografische, economische en maatschappelijke) en ontwikkelingen in de verschillende justitieketens. De externe ontwikkelingen zijn onder andere de ontwikkeling van de omvang van de beroepsbevolking, de koopkrachtontwikkeling, het gemiddeld inkomen, de uitkeringen, de ontwikkeling van de bruto toegevoegde waarde en de collectieve lastendruk. De prognoses hiervan zijn ontleend aan diverse publicaties van het Centraal Planbureau (CPB). Zie de PMJ rapporten van het WODC en de Raad voor de rechtspraak voor meer informatie over PMJ en de gebruikte CBP publicaties⁴.

Naast de beleidsneutrale raming van rechtszaken worden in PMJ en MPP ook verwachte gevolgen in aantallen zaken van nieuwe wet- en regelgeving en beleid meegenomen. Voor de Rechtspraak zijn die effecten over het algemeen gebaseerd op ex-ante evaluaties die in het kader van de wetgevingsadvisering tot stand zijn gekomen.

⁴ <https://www.wodc.nl/cijfers-en-prognoses/Prognose-justitiële-ketens/index.aspx> en <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/06/12/tk-pmj-ramingen-tot-en-met-2024>

Volgens de huidige PMJ-prognoses is de verwachting dat, in grote lijnen, de zaaksonwikkeling bij de Rechtspraak en de daaruit voortvloeiende capaciteitsbehoefte vanaf 2020 zal afnemen met drie procent ten opzichte van het niveau van 2019 en daarna zal de zaaksonwikkeling stabiliseren. Ook gewogen naar werklast zal een afname van drie procent in 2020 te zien zijn. De meest recente verwachte ontwikkeling van het aantal zaken ligt beduidend lager dan de PMJ-prognose een jaar geleden aangaf. De huidige prognose is daarmee ook beduidend lager dan de bestaande productie-afspraken.

Verwachte ontwikkeling van de capaciteitsbehoefte in de periode 2019 t/m 2024

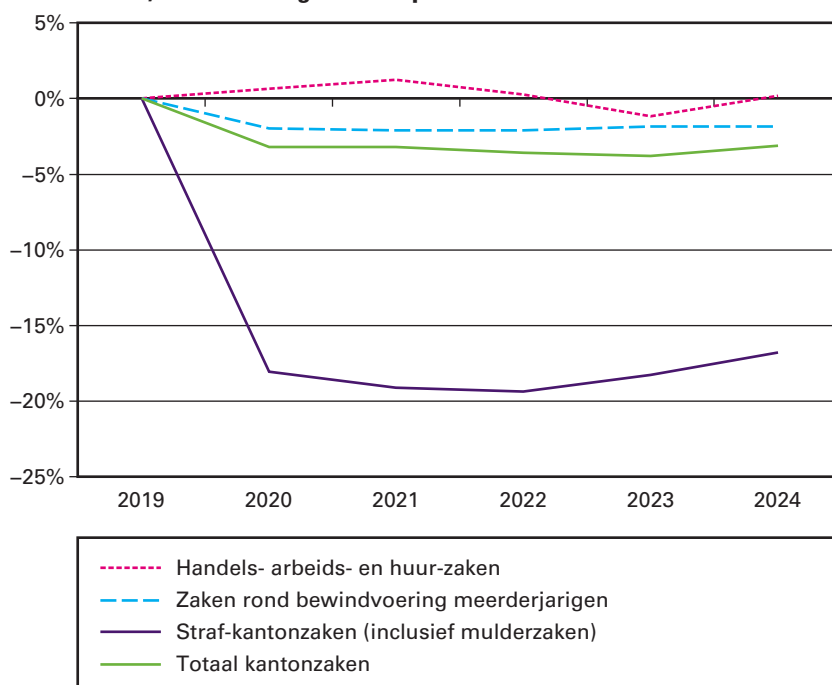
Tabel 3 productie conform meerjarenprognose (aantallen producten)

| | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 |
|---|------------------|------------------|------------------|------------------|------------------|------------------|
| Rechtbank Civiel | 253.007 | 254.321 | 256.204 | 258.421 | 260.852 | 264.170 |
| Rechtbank Bestuur | 38.137 | 32.082 | 30.164 | 29.388 | 28.779 | 28.187 |
| Rechtbank Straf | 166.364 | 161.488 | 160.230 | 158.991 | 157.932 | 157.339 |
| Rechtbank Kanton | 905.697 | 876.926 | 876.885 | 873.448 | 871.296 | 877.493 |
| correctie CBM afz. financiers | - 59.623 | | | | | |
| Rechtbank VK | 38.540 | 38.540 | 38.540 | 38.540 | 38.540 | 38.540 |
| Rechtbank Belasting | 28.110 | 28.684 | 28.470 | 27.797 | 27.398 | 27.033 |
| Totaal Rechtbanken | 1.370.232 | 1.392.042 | 1.390.494 | 1.386.585 | 1.384.796 | 1.392.762 |
| Hof Civiel | 12.606 | 12.278 | 13.157 | 13.397 | 13.085 | 12.846 |
| Hof Straf | 33.936 | 33.987 | 33.909 | 33.843 | 33.781 | 33.728 |
| Hof Belasting | 3.770 | 4.330 | 4.644 | 4.560 | 4.438 | 4.354 |
| Totaal hoven | 50.312 | 50.595 | 51.710 | 51.800 | 51.304 | 50.929 |
| Centrale Raad van beroep (CRvb) | 8.939 | 5.975 | 5.010 | 4.491 | 4.324 | 4.232 |
| Totalen Rechtbank, hoven en CRvB | 1.429.484 | 1.448.613 | 1.447.213 | 1.442.877 | 1.440.425 | 1.447.923 |

Kantonzaken (civiel en straf)

De prognose is dat het totaal aantal kantonzaken (civiele zaken en strafzaken opgeteld) in de komende vijf jaren ongeveer drie procent zal afnemen. De verwachte afname is het grootst bij straf kanton en zal voornamelijk in 2020 plaatsvinden. Dit komt doordat er in 2019 een productieafpraak is gemaakt met het CVOM, waarbij in de raming is meegenomen dat 20.000 zaken extra uit de werkvoorraad van het CVOM zullen worden aangebracht en zullen worden afgedaan door de rechtspraak. Na 2020 is de verwachting dat het aantal strafzaken kanton redelijk stabiel blijft, met eerst nog een kleine afname in 2021 en 2022 van gemiddeld een kleine één procent per jaar en in 2023 en 2024 weer een kleine stijging van gemiddeld ruim anderhalf procent per jaar. De zaken rond bewindvoering meerderjarige zullen naar verwachting in 2024 met ongeveer twee procent licht zijn afgenomen, terwijl naar verwachting het aantal handels-, arbeids- en huurzaken in 2024 ongeveer gelijk zal zijn gebleven t.o.v. 2019. Het aantal extra zaken dat we verwachten n.a.v. de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) is hierin meegenomen.

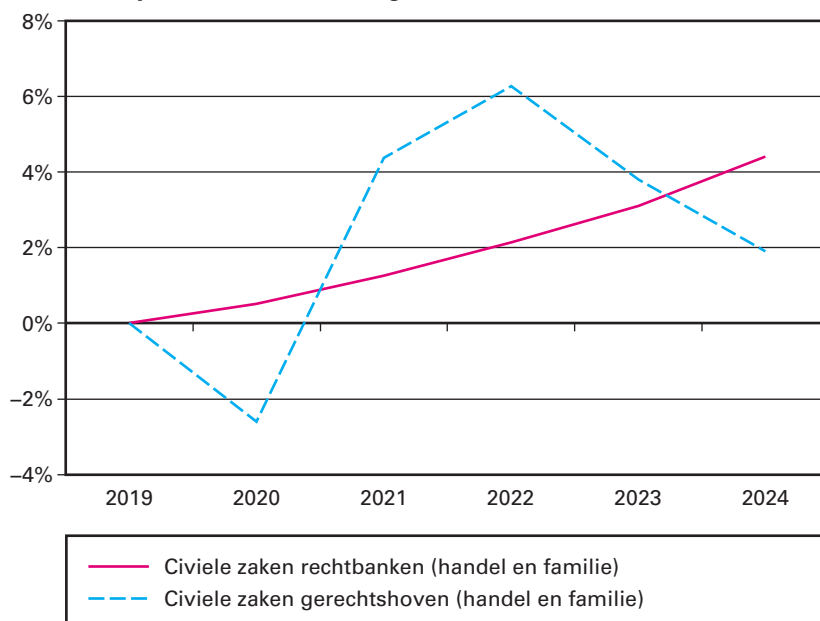
Kantonzaken, cumulatieve groei ten opzichte van 2019



Civielrechtelijke zaken (handel en familie) rechtbank en hoven

De prognose is dat het aantal civielrechtelijke zaken (niet-kantonzaken) bij rechtbanken te behandelen de komende vijf jaar zal stijgen met in totaal vier procent. Het aantal handelszaken zal met één procent dalen, terwijl de verzoekschriften met ruim vijf procent zullen stijgen. De prognose voor civielrechtelijke zaken in hoger beroep (bij de hoven) is dat deze in 2020 met drie procent afnemen, maar daarna weer stijgen tot in 2022 met in totaal zes procent t.o.v. 2019 en daarna in 2023 en 2024 weer dalen met ongeveer twee procent per jaar. De verwachte stijging tot in 2022 zal vooral een gevolg zijn van de WNRA. In 2024 zullen er nog ongeveer twee procent meer zaken zijn vergeleken met 2019.

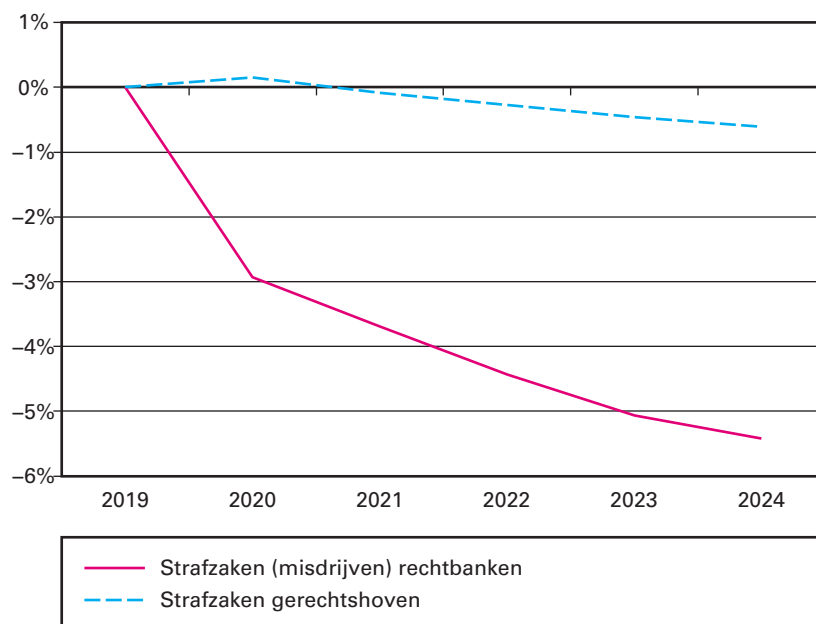
Civielrechtelijke zaken, cumulatieve groei t.o.v. 2019



Strafzaken rechtbanken en hoven

Het aantal geregistreerde misdrijven zal naar verwachting in de periode tot en met 2024 verder afnemen met zeven procent. Het aantal opgehelderde misdrijven daalt met drie procent wat minder sterk. De PMJ-prognose van het aantal te behandelen strafzaken bij rechtbanken, niet zijnde kantonzaken, laat een afname t.o.v. 2019 zien van drie procent in 2020 oplopend tot in totaal vijf procent in 2024. Iets meer dan de helft van de afname in 2020 is te verklaren door extra zaken die het OM zegt in 2019 te gaan aanbrengen. De prognose van het aantal te behandelen strafzaken bij gerechtshoven (hoger beroep) is dat het aantal zaken heel licht afneemt vanaf 2021 met ongeveer 0,2 procent per jaar tot in totaal een kleine één procent in 2024.

Strafzaken, cumulatieve groei t.o.v. 2019



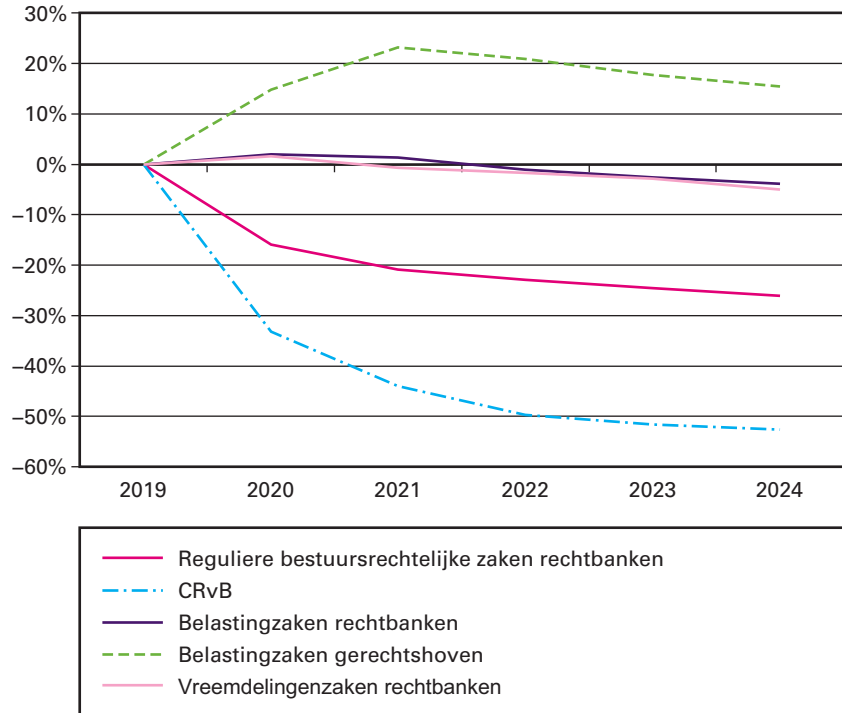
Bestuursrechtelijke zaken

De PMJ-prognose van het aantal te behandelen reguliere bestuursrechtelijke zaken, dit zijn bestuursrechtelijke zaken met uitzondering van belasting- en vreemdelingenzaken, bij rechtbanken laat een afname zien van zestien procent in 2020 oplopend naar 26 procent in 2024 t.o.v. 2019. De grote verwachte afname in 2020 t.o.v. 2019 komt doordat er in 2019 verwacht wordt dat er 2.500 zaken aan voorraad extra wordt afgedaan. Vanaf 2020 verwachten we ruim 1.200 zaken minder als gevolg van de WNRA en de gevolgen van de Wet Werk en Bijstand (WWB). De huidige PMJ-prognose van het aantal te behandelen zaken bij de Central Raad van Beroep (CRvB) laat een forse daling van 33 procent zien in 2020, oplopend tot in totaal 53 procent in 2024 t.o.v. 2019. Als we de 1.900 zaken voorraadverwerking die de CRvB voor 2019 heeft gepland buiten beschouwing laten, dan is de daling vijftien procent in 2020, oplopend tot 40 procent in 2024 t.o.v. 2019.

De verwachting is dat het aantal af te handelen belastingzaken bij de rechtbanken in 2020 met twee procent zal toenemen, waarna het aantal zaken zal dalen. In 2024 zal het aantal zaken vier procent lager liggen dan in 2019. De prognose voor rijksbelastingzaken is dat het aantal zaken in 2020 en 2021 in totaal met zeven procent stijgt, waarna er weer een lichte daling plaatsvindt. In 2024 zullen naar verwachting nog wel drie procent meer zaken worden afgehandeld dan in 2019. De lokale belastingzaken zullen naar verwachting twee tot vier procent per jaar dalen, met een totale daling van dertien procent in 2024 vergeleken met 2019. De verwachte effecten van veranderingen in het belastingplan zijn hierin meegenomen. Het aantal af te handelen belastingzaken bij de gerechtshoven stijgt tot 2021 fors met 23 procent. Daarna daalt het aantal zaken weer, maar de voorspelling is dat in 2024 de afgedane zaken nog vijftien

procent hoger liggen dan in 2019. Ook bij de hoven zijn de extra te verwachten zaken door veranderingen in het belastingplan meegenomen.

Bestuursrechtelijke zaken, cumulatieve groei ten opzichte van 2019



Vreemdelingenzaken

Het aantal asielaanvragen is in het derde tertaal van 2018 sterk gestegen. Verschillende ingestelde sancties vanuit de VS en de EU, de daarmee samenhangende verslechterde economie in combinatie met de onverbetere situatie omtrent mensenrechtenschendingen en klimaatomstandigheden lijken verklaringen te zijn voor de verhoogde instroom. Een hogere instroom gevolgd door afwijzingen kan leiden tot hogere aantallen beroepen. De IND heeft aangegeven dat zij de huidige voorraden zullen gaan afdoen in de periode 2019–2021 wat tot gevolg heeft dat de instroom van beroepen toeneemt in de komende jaren. In de prognose is daarnaast rekening gehouden met tijdelijke stijging van beroepen als gevolg van inwerkingtreding Brexit.

3.3 Budgettaire consequenties productiegerelateerde bijdrage

In tabel 4 wordt per productgroep de budgetmutatie voor de pxq-bijdrage weergegeven. De productieaantallen conform de huidige meerjarenprognose (zoals beschreven in paragraaf 3.2, tabel 3) liggen hieraan ten grondslag. Gezien de financiële problematiek in het uitvoeringsjaar 2019 ligt de door JenV te financieren productieafpraak voor 2019 boven de in het PMJ geraamde zaaksinstroom. Voor de prijscomponent is ervan uitgegaan dat vanaf 2020 de (variabele) prijs ongeveer de helft bedraagt ten opzichte van de (integrale) prijs van 2019.

**Tabel 4 Budgettaire gevolgen mutatie tov gefinancierd J&V-begroting 2019
(in euro's)**

| | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 |
|---|-------------------|---------------------|---------------------|---------------------|---------------------|---------------------|
| Rechtbank Civiel | 5.859.448 | - 1.921.925 | 2.047.366 | 10.966.000 | 14.157.424 | 13.272.146 |
| Rechtbank Bestuur | 1.853.388 | - 13.443.847 | - 16.596.049 | - 17.134.292 | - 19.705.594 | - 22.222.276 |
| Rechtbank VK | 9.616.779 | 11.564.654 | 11.564.654 | 11.564.654 | 11.564.654 | 11.564.654 |
| Rechtbank Straf | - 3.650.242 | - 7.451.677 | - 7.471.572 | - 7.816.581 | - 8.293.387 | - 8.967.124 |
| Rechtbank Kanton | - 12.403.099 | - 18.176.809 | - 25.213.569 | - 29.705.432 | - 37.098.832 | - 38.280.065 |
| Rechtbank Belasting | 6.054.076 | 3.282.169 | 2.388.347 | 1.919.999 | - 379.488 | - 1.450.317 |
| Totaal Rechtbanken | 7.330.350 | - 26.147.436 | - 33.280.824 | - 30.205.654 | - 39.755.224 | - 46.082.984 |
| Hof Civiel | 388.918 | - 3.951.400 | - 196.339 | 1.500.468 | - 816.014 | - 2.833.919 |
| Hof Straf | - 2.420.133 | - 2.164.305 | - 2.174.356 | - 2.175.498 | - 2.196.091 | - 2.282.168 |
| Hof Belasting | 2.889.283 | 3.626.046 | 4.215.409 | 4.398.473 | 3.767.981 | 3.128.190 |
| Totaal hoven | 858.068 | - 2.489.658 | 1.844.714 | 3.723.444 | 755.875 | - 1.987.897 |
| Centrale Raad van beroep (CRvb) | 9.583.756 | - 1.364.262 | - 4.009.510 | - 4.769.344 | - 5.167.286 | - 5.782.148 |
| Totalen Rechtbank, hoven en CRvB | 17.772.173 | - 30.001.356 | - 35.445.619 | - 31.251.554 | - 44.166.634 | - 53.853.029 |
| correctie CBM afz. financie- ren | 2.794.466 | | | | | |

4 Bijdrage voor gerechtskosten

De gerechtskosten in civiele en bestuurlijke zaken zijn conform het Besluit financiering rechtspraak 2005 voor rekening van de gerechten. Het gaat onder andere om kosten voor getuigen, tolken en vertalers en deskundigen. De bijdrage voor gerechtskosten in civiele en bestuursrechtelijke zaken voor 2018 en verder komt conform het BFR 2005 tot stand door de verwachte productie in de sectoren civiel en bestuur (tabel 3) te vermenigvuldigen met de in 2018 gerealiseerde kostprijzen per sector (€ 0,80 voor civiel en € 17,63 voor bestuur).

**Tabel 5 Verwachte instroom civiel en bestuur
(absolute aantallen)**

| | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 |
|---|------------------|------------------|------------------|------------------|------------------|------------------|
| Rechtbank Civiel | 253.007 | 254.321 | 256.204 | 258.421 | 260.852 | 264.170 |
| Rechtbank Bestuur | 38.137 | 32.082 | 30.164 | 29.388 | 28.779 | 28.187 |
| Rechtbank Kanton | 725.174 | 777.855 | 779.105 | 775.978 | 772.462 | 776.887 |
| Rechtbank VK | 38.540 | 38.540 | 38.540 | 38.540 | 38.540 | 38.540 |
| Rechtbank Belasting | 28.110 | 28.684 | 28.470 | 27.797 | 27.398 | 27.033 |
| Totaal Rechtbanken | 1.082.967 | 1.131.482 | 1.132.484 | 1.130.124 | 1.128.030 | 1.134.816 |
| Hof Civiel | 12.606 | 12.278 | 13.157 | 13.397 | 13.085 | 12.846 |
| Hof Belasting | 3.770 | 4.330 | 4.644 | 4.560 | 4.438 | 4.354 |
| Totaal hoven | 16.376 | 16.608 | 17.801 | 17.957 | 17.523 | 17.201 |
| Centrale Raad van beroep (CRvb) | 8.939 | 5.975 | 5.010 | 4.491 | 4.324 | 4.232 |
| Totalen Rechtbank, hoven en CRvb | 1.108.283 | 1.154.065 | 1.155.295 | 1.152.572 | 1.149.877 | 1.156.249 |
| | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 |
| civiel | 793 | 836 | 839 | 838 | 837 | 843 |
| bestuur | 2.071 | 1.932 | 1.883 | 1.847 | 1.824 | 1.804 |
| Totale raming gerechtskosten | 2.864 | 2.768 | 2.722 | 2.685 | 2.661 | 2.647 |

5 Bijdrage voor overige kosten

De bijdrage voor overige kosten heeft betrekking op de megazaken in het strafrecht, het College van Beroep voor het bedrijfsleven en de bij wet aan gerechten opgedragen bijzondere kamers.

5.1 Megazaken

Megazaken in het strafrecht hebben betrekking op grote tijdrovende zaken waardoor toepassing van de normale kostprijzen voor strafzaken niet passend is. Bij de rechtbanken wordt in 2019 uitgegaan van circa 3.700 megazittingsuren. Bij de hoven wordt uitgegaan van circa 1.200 megazittingsuren.

Met ingang van 2021 wordt een extra bedrag opgenomen voor hogere kosten als gevolg van het Europees Openbaar Ministerie (EOM). Het EOM zal bevoegd zijn inzake de vervolging van bepaalde strafbare feiten die de financiële belangen van de Europese Unie schaden. De EOM-zaken worden volgens de lokale procedureregels in de lidstaten vervolgd en berecht.

Tabel 7 Budgettaire gevolgen raming Megazaken
x € 1.000

| | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| Megazaken rechtbanken | 9.000 | 9.000 | 9.500 | 9.000 | 9.000 | 9.000 |
| Megazaken hoven | 3.700 | 3.700 | 3.700 | 3.700 | 3.700 | 3.700 |
| Wimzaken hof Den Haag | 1.000 | 1.000 | 1.000 | 1.000 | 1.000 | 1.000 |
| Wimzaken rb Den Haag | 1.600 | 1.600 | 1.600 | 1.600 | 1.600 | 1.600 |
| Totaal begrotingsvoorstel 2020 | 15.300 | 15.300 | 15.800 | 15.300 | 15.300 | 15.300 |
| JenV-begroting 2019 | 15.511 | 15.494 | 15.427 | 15.371 | 15.289 | 15.289 |
| Verschil tov. JenV-begroting 2019 | - 211 | - 194 | 373 | - 71 | 11 | 11 |

De rechtbank en het hof in Den Haag zijn exclusief bevoegd om zaken voortvloeiend uit de Wet internationale misdrijven te behandelen. Deze zaken vragen een andere wijze van voorbereiden en kennis dan «normale» megazaken. Zo moet voor deze zaken inzicht worden verkregen in verdragsrecht, recht van internationale organisaties en tribunalen ter zake van diverse leerstukken en internationale verdragen.

5.2 College van beroep voor het bedrijfsleven

De kosten van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) zijn toegenomen ten opzichte van wat daarvoor in de begroting van Justitie en Veiligheid 2019 is opgenomen.

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van de raming College van beroep voor bedrijfsleven
x € 1.000

| | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 |
|-------------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Totaal begrotingsvoorstel 2020 | 8.542 | 9.542 | 9.542 | 9.542 | 9.542 | 7.542 |
| JenV-begroting 2019 | 7.542 | 7.542 | 7.542 | 7.542 | 7.542 | 7.542 |
| Verschil t.o.v. JenV-begroting 2019 | 1.000 | 2.000 | 2.000 | 2.000 | 2.000 | 0 |

Het College van Beroep voor het bedrijfsleven oordeelt over geschillen op het terrein van het sociaaleconomisch bestuursrecht. Dat betekent dat er vaak kwesties van Europees recht spelen. Daarnaast is het College de hogerberoepsinstantie voor uitspraken op het gebied van een aantal specifieke wetten, zoals de Mededingingswet en de Telecommunicatiewet. In 2017 was de instroom bij het CBb met in totaal 1.900 zaken liefst 42 procent hoger dan in 2016, terwijl dat jaar ook al een zeer hoge instroom voor het college had opgeleverd. In 2018 was de instroom 3.017 zaken. Dit is maar liefst 59% hoger dan 2017.

Vanaf eind 2016 is het CBb geconfronteerd met een zeer fors hogere instroom van LNV-zaken. Dit zijn ca 925 zaken over fosfaatrechten, 400 over de abusievelijk voor jongvee toegekende fosfaatrechten en 900 zaken over het fosfaatreductieplan. Daarnaast nog 860 zaken over bedrijfsblokkades i.v.m. vermeende meerlingenfraude, 120 fipronil-zaken en 400 zaken over slachthuistarieven. Het CBb zal extra capaciteit (raadsheren, juristen en ondersteuning) aantrekken om de komende jaren deze extra instroom naast de reguliere instroom te kunnen verwerken. Hier zijn extra middelen voor noodzakelijk.

5.3 Bijzondere kamers

Bij de bijzondere kamers gaat het om specifieke kamers van gerechten die – met uitsluiting van andere gerechten – bij wet bevoegd zijn verklaard om bepaalde zaken te behandelen. Het gaat om: de douanekamer (hof Amsterdam, rechtbank Noord-Holland), de Ondernemingskamer (hof Amsterdam), de kamer voor het kwekersrecht (hof Den Haag), de octrooikamer (hof Den Haag, rechtbank Den Haag), de merkenwetkamer (hof Den Haag), zaken in verband met de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Mulderzaken bij hof Arnhem-Leeuwarden, rechtbank Noord-Nederland), adviezen ingevolge de Wet overdracht tenuitvoerlegging (WOTS, hof Arnhem-Leeuwarden), de centrale grondkamer (hof Arnhem-Leeuwarden), de kamer voor bijzondere competentiezaken bestuurszaken (OPTA/NMA, rechtbank Rotterdam), liaisonrechter (rechtbank Den Haag) en de raden penitentiaire kamer (hof Arnhem-Leeuwarden).

Versterken juridische infrastructuur: oprichting van de Netherlands Commercial Court

Het Nederlandse bedrijfsleven wordt steeds vaker geconfronteerd met de keuze om geschillen in internationale contracten voor te leggen aan speciale handelsgerichten (vooral het Commercial Court in Londen) of aan arbitrage in andere landen. Om aantrekkelijk te blijven als jurisdictie voor internationale handelsgeschillen moet Nederland investeren in het versterken van de juridische infrastructuur door voor dit soort geschillen een meer geschikte voorziening aan te bieden. De wetgeving voor de invoering van een in ingewikkelde handelszaken gespecialiseerd gerecht, de Netherlands Commercial Court (NCC) en de Netherlands Commercial Court of Appeal (NCCA), is in 2019 in werking getreden. De Rechtspraak ontvangt jaarlijks een bijdrage van het Ministerie ten behoeve van de NCC(A) door middel van een vordering op het Ministerie. De lumpsumbijdrage aan de Rechtspraak voor de kosten van de NCC(A) is, anders dan de reguliere Lamicie-bekostiging, niet gebaseerd op het aantal afgedane zaken. De hoogte van deze bijdrage wordt vastgesteld op basis van de verwachte kosten, die mede gebaseerd zijn op het aantal geraamde zaken.

**Tabel 9 Budgettaire gevolgen van de raming Bijzondere kamers rechtspraak
x € 1.000**

| | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 |
|---|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| Bijzondere Kamers | 11.566 | 11.566 | 11.566 | 11.566 | 11.566 | 11.566 |
| NCC | 800 | 800 | 900 | 1.000 | 1.000 | 1.000 |
| Totaal begrotingsvoorstel 2020 | 12.366 | 12.366 | 12.466 | 12.566 | 12.566 | 12.566 |
| JenV-begroting 2019 | 11.023 | 11.023 | 11.023 | 11.023 | 11.023 | 11.023 |
| Vershil t.o.v. JenV-begroting 2019 | 1.343 | 1.343 | 1.443 | 1.543 | 1.543 | 1.543 |

6 Bijdrage voor niet-BFR 2005 taken

De bijdrage voor niet-BFR 2005 taken heeft betrekking op de bijdrage die de Rechtspraak van het Ministerie van Justitie en Veiligheid en van derden ontvangt voor andere dan de in het Besluit Financiering Rechtspraak 2005 geregelde taken. Het gaat hier om tuchtrecht, de secretariaten van de commissies van toezicht voor het gevangeniswezen en enkele overige taken.

Tabel 10 Budgettaire gevolgen van de raming Niet BFR 2005 taken
x € 1.000

| | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| Tuchtrecht | 3.470 | 3.470 | 3.470 | 3.470 | 3.470 | 3.470 |
| Secr. Commissie van toezicht Nederlandse Antillen (SSR) | 5.686 | 5.686 | 5.686 | 5.686 | 5.686 | 5.686 |
| | 50 | 50 | 50 | 50 | 50 | 50 |
| Totaal begrotingsvoorstel 2020 | 9.206 | 9.206 | 9.206 | 9.206 | 9.206 | 9.206 |
| JenV-begroting 2019 | 8.930 | 8.930 | 8.930 | 8.930 | 8.930 | 8.930 |
| Verschil t.o.v. JenV-begroting 2019 | 276 | 276 | 276 | 276 | 276 | 276 |

Tuchtrecht

Bij tuchtrecht gaat het om de kosten die gerechten maken ten behoeve van tuchtcolleges. Tuchtcolleges in eerste aanleg, zoals de Raden van Discipline (advocatuur), de kamers voor het notariaat, de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders, zijn zelfstandige colleges die veelal voor bemensing, huisvesting of plaats van zaaksbehandeling grotendeels van een gerecht afhankelijk zijn. De bepalingen over bekostiging van de Wet op de Rechterlijke Organisatie en het Besluit Financiering Rechtspraak 2005 zijn op deze colleges niet van toepassing. Met de gerechten die het aangaat worden – buiten de Raad om – afspraken gemaakt. De bedragen worden overeengekomen tussen de desbetreffende gerechten en de tuchtcolleges die vallen onder de beleidsverantwoordelijkheid van het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Het wetsvoorstel doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen is vanaf 1 januari 2018 in werking getreden. Dit houdt in dat de kosten van het toezicht op notarissen en gerechtsdeurwaarders en de kosten van tuchtrechtspraak van advocaten, notarissen en gerechtsdeurwaarders vanaf dan worden doorberekend aan de beroepsgroepen. Ook onder die nieuwe wet blijven de gerechten op de huidige wijze gefinancierd met een bijdrage voor tuchtrecht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Secretariaten van de Commissies van Toezicht voor het gevangeniswezen

De gerechten verrichten ten behoeve van de Commissies van Toezicht (CvT) voor het gevangeniswezen secretariaatswerkzaamheden in het kader van de behandeling van klachten van gedetineerden. Deze werkzaamheden worden volledig door de opdrachtgever (Ministerie van Justitie en Veiligheid) gefinancierd. Op basis van het aantal geraamde klachten, het aantal cellen en de gerealiseerde kosten komt de raming van de jaarlijkse kosten vanaf 2018 € 0,1 miljoen lager uit. De totale, geraamde kosten komen uit op ruim € 5,7 miljoen. Dit bedrag is inclusief de structurele overheveling van DJI inzake het kenniscentrum CvT's aan de rechtbank Midden Nederland (€ 140.000).

7 Aanvraag leenfaciliteit

Voor investeringen maakt de Rechtspraak gebruik van de leenfaciliteit bij het Ministerie van Financiën. De huidige verwachting is dat gemiddeld een jaarlijks leenplafond van € 22 mln. nodig is. Op grond van de meerjarige investeringsplannen uit de jaarplannen 2019 van de gerechten, het Bureau Raad en de landelijke diensten IV-organisatie, SSR en LDCR, ontstaat het volgende beroep op de leenfaciliteit:

Tabel 11 Aanvraag leenfaciliteit
x € 1.000

| 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 |
|--------|--------|--------|--------|--------|--------|
| 22.000 | 22.000 | 22.000 | 22.000 | 22.000 | 22.000 |

8 Samenvattend begrotingsvoorstel voor de Rechtspraak

In tabel 12 worden alle voorgaande financiële mutaties voor 2019 tot en met 2024 weergegeven ten opzichte van de stand van de begroting 2019 van Justitie en Veiligheid. De indexatie voor de stijging van het loon- en prijspeil wordt jaarlijks toegepast conform het Besluit Financiering rechtspraak 2005.

Tabel 12 Mutaties begrotingsvoorstel Rechtspraak 2020
x € 1.000

| | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 |
|---|--------|----------|----------|----------|----------|----------|
| Productiegerelateerde bijdrage | 17.772 | - 30.001 | - 35.446 | - 31.252 | - 44.167 | - 53.853 |
| Loon- en prijsbijstelling | 27.829 | 26.824 | 26.943 | 26.831 | 26.914 | 27.002 |
| Prijsmutaties 2020/2022 t.o.v. prijs 2019 | | 94.586 | 97.813 | 94.865 | 94.865 | 94.865 |
| Gerechtskosten | - 102 | - 214 | - 324 | - 422 | - 525 | - 539 |
| Overige kosten | 2.132 | 3.149 | 3.816 | 3.472 | 3.554 | 1.553 |
| Niet BFR | 276 | 276 | 276 | 276 | 276 | 276 |
| Totale mutatie bijdrage Rechtspraak | 47.907 | 94.620 | 93.078 | 93.770 | 80.917 | 69.304 |
| Aanvulling negatief eigen vermogen 2018 | 38.100 | | | | | |
| Vermogensstorting | 50.000 | | | | | |

Voor 2019 en voor 2020 betekent dit dat het totaal van de mutaties leiden tot een verhoging van de bijdrage van het Ministerie van Justitie en Veiligheid van respectievelijk € 48 mln. en € 95 mln. Daarnaast wordt voor 2019 een negatief eigen vermogen van € 50 mln. verwacht dat conform het BFR (artikel 17) door de Minister voor Rechtsbescherming dient te worden aangevuld.

8.1 Ontwikkeling eigen vermogen

In 2018 was het resultaat van de rechtspraak negatief en ten laste gebracht van het eigen vermogen. Dit eigen vermogen is in de loop van 2019 door het Minister van Justitie en Veiligheid aangevuld. De verwachting is dat in 2019 ook de kosten van de rechtspraak groter zullen zijn dan de nu geraamde opbrengsten. Hiervoor is de JenV-begroting met € 50 mln. opgehoogd.

Door toevoeging van de middelen als gevolg van de gemaakte prijsafspraken, worden voor de toekomstige jaren voornamelijk geen negatieve resultaten verwacht.

**Tabel 13 Eigen vermogen Rechtspraak
(in mln. euro)**

| | 2018 | 2019 | 2020 |
|--|--------|--------|------|
| Eigen vermogen per 1-1 (Prognose) resultaat | 0 | 0 | 0 |
| Aanvulling eigen vermogen (vordering) | - 38,1 | - 50,0 | 0 |
| Betaling t.l.v. JenV-begroting (rekening courant) | 38,1 | 50,0 | 0 |
| | | 88,1 | |

